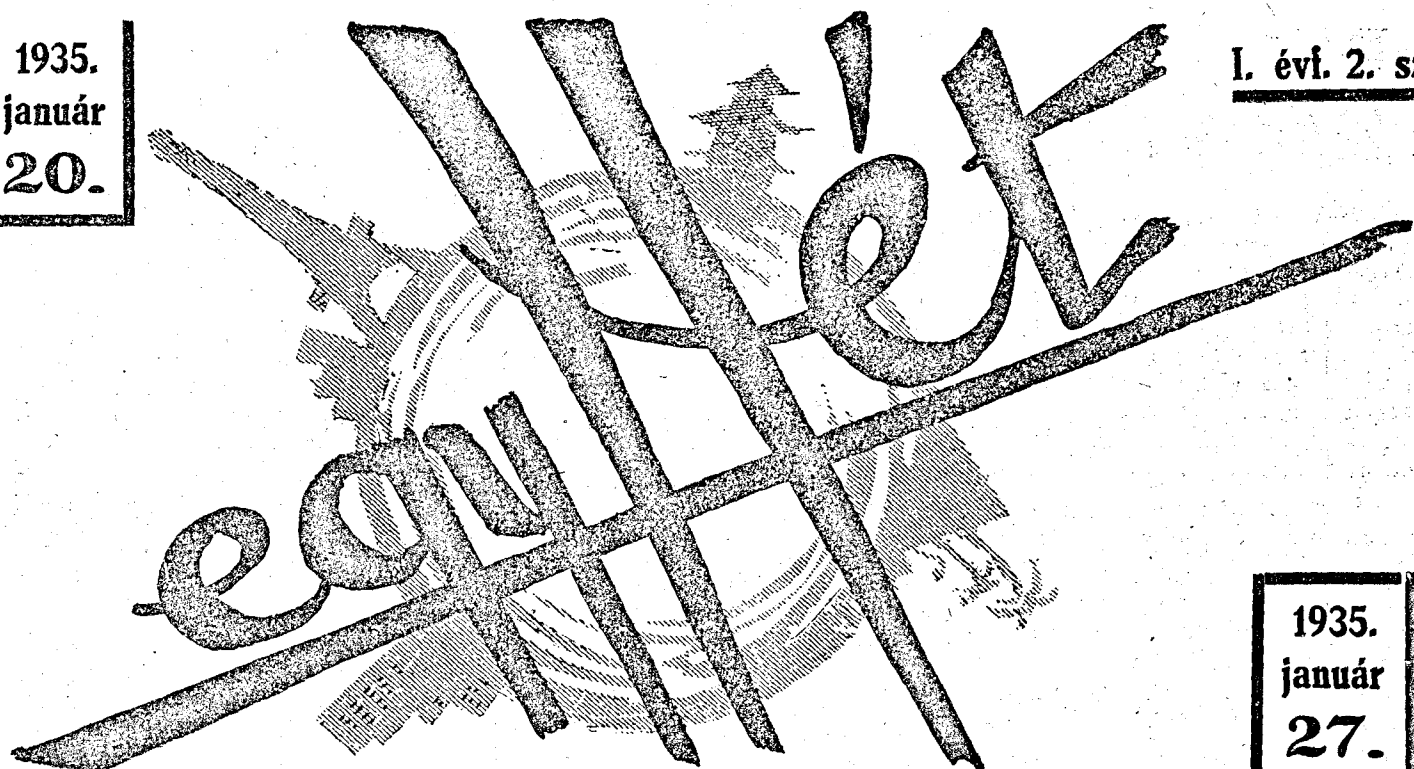

487617

1935.
január
20.

I. évf. 2. sz.

1935.
január
27.

== BÁRDOS LÁSZLÓ HETILAPJA ==

Rákosi Mátyás a revízió lidércfényében

Ilja Ehrenburg:

A Saar a népszavazás után

7 bőrt nyuz le munkásairól,
abból készít cipőt a Népszava mártírszerkesztőjének
Somogyi Bélának cipőgyáros öccse (Munkáshelyzet a Carmenben)

Illyés Gyula:

BESZÉDES BÁCSI HALLGAT

Szabó Károly és Boldizsár Imre a kontárüldözők

Kulturpark Moszkvában - A nő, a
tánc és a divat - Spanyolbörtönök
stb. stb.

Ára 3 Lei

Rákosi Mátyás a revízió lidércfényében

Horthy Miklós magyar kormányzó 1934 január elsején megkegyelmezett Pipás Pistának a szegedi férfiruhába járó asszonyrablógyilkosnak és a kormányzó jó szívére vall, hogy ezt az esztendőt is jó cselekedetekkel kezdte, mert ujvère nyolcvanöt büntettes kapott amnesztiát, amint azt a magyar hivatalos lap közölte volt.

A hivatalos lap megjegyzi, hogy a nyolcvanöt kegyelmezés duplája az elmúltévinek és hozzáteszi még azt is a hirdáshoz, hogy a „kegyelemben részesültek között politikai büntettes nincsen”.

Hock Jánosnak az „aranszáju” köllő papnak, akinek a kezébe József főherceg, pardon, Alcsuti József esküt tett, nem kegyelmezett meg. Hock különben igen jó körülmények között emlékiratain dolgozik börtönében és a nemzeti tanács egykori elnöke szanatóriumi ellátásban részesül.

Valószínűtlen, hogy hasonló körülmények között raboskodta volna le tiz esztendejét az a Rákosi Mátyás, aki most tiz év múltán újból bíróság előtt áll, hogy feleljen a proletárdiktatúráért. Zsolt Béla, ez a különben pár excellence polgári világnézetű újságíró árnyék-vádlottnak nevezi a Szemák tanács előtt zajló pör hősét, aki mellett árnyékianuk vonulnak fel egy olyan időből, amelyet csak a történelem van már hivatalva igazolni, vagy elítélni. Rákosi Mátyásra mégis szüksége volt, mint vádlottra annak az uralkodó rezsimnek, amely tizenhat esztendeig élte a revízió mákonyával a balsorsra ítélt magyar tömegeket. Tizenhat éve immár, hogy minden belpolitikai kérdésre egyellen választ kaptak az elégedetlenek, a kenyérre várók, a küszködők, akik nem kaphattak állami ellátást, vagy az állami bürokráciában olyan alárendelt szerepük maradt csak, amely tengődésnél egyebet nem jelentett számukra, hogy minden másképp lesz, minden jóra fordul, ha bekövetkezik az, amiért a minden erőfeszítés igazolható: a trianoni béke revíziója.

Belül Magyarországon alig hallható szavak merték csak elsuttogni, hogy a szociális problémák elodázására nem alkalmas állandóan megjelentetni ezt a lidérc-

fényt és hogy a nemzetközi külpolitika hajszálfinom gépezetében egyáltalán nincsen sulya és jelentősége annak a félhivatalosnál is több magyar álláspontnak, amely mindent és mindég a revízióra épít.

Az „idő nekünk dolgozik”, „Mussolini nekünk dolgozik”, „lord Rothermere s az angolok a mi barátaink”, Hitlerbe egyenesen szerelmes lett Gömbös s mindezeknek az illúziók szertefoszlása volt a vége. Kezdődött ott, hogy a franciák a Dunavölgy problémájánál nem fogadták el a magyar álláspontot és fegyverbarátaik érdekeit soha nem tévesztették pillanatig szem elől. Ugyanakkor azonban Mussolini datolyáért és banánért odaadta a magyar barátság valódi értelmét és lírai ömlengéseknél egyéb jelentősége ma már nincs a Mussolinivel való ölekezésnek. A Laibachban gyülekező kisantant külügyminiszterek szimbólumává vált az Itáliához közel eső határváros, amely azt kívánta a római jegyzőkönyv aláírása után jelezni, hogy Románia, Csehszlovákia és Jugoszlávia fizikailag is közel érzik magukat ezentul Rómához. Hitler, ezt Grieger Miklós kereszténypartii római katolikus papképviselő szögezte le, már akkor kimutatta barátsága értékét, amikor a marseillei merénylet idejében Genfben szorongatták a magyarokat. Hitlernek és az egész német sajtónak, amely ma egyöntetűen hivatalos sajtónak tekinthető, egyellen szava sem esett Magyarország védelmére.

A járható, a reális út, a szomszédokkal való megegyezés, a határok szellemesítése, amihez meg lehetne kapni a franciák hozzájárulását s amely azt jelenthetné, hogy az erdélyi magyar szakmunkás éppen úgy vállalhatna újra munkát Budapesten, Pozsonyban, vagy Bécsben, mint azelőtt. viszont az ottaniakat se zavarná ki néhány hetes tartózkodás után minden utódállam munkapolitikája, ez még mindég nem válik annak az osztályérdeknek az inyére, amely a kartellizálásokban sokkal jobban találja meg a kizsákmányolás formuláit, a profitot, az alacsony munkabért és a drága árak lehetőségét, mint egy

ujra visszaállított a réginel is nagyobb vámtérületen.

A kis magyar világban az emberek, ha még nem is értik meg ezt, de már érezni kezdenek valamit. Érzik a csalódást, tudni kezdik, hogy hol a nyomoruságuk igazi forrása, amely millióknak száraz kenyéret sem és bilincset és keveseknek milliókat teremt. Ezekben a keserű napokban szükség volt valami cirkuszra s a cirkuszt megtalálták abban, hogy telvezték a porondra a tiz éve raboskodó egykori magyar népbiztost, hogy ő feleljen most egymagában tizenhat esztendő múltán azért, mert Magyarországon kitört a kommün, mert a polgári uralom nem tudta magát tovább tartani 1919 március 21-nél.

Az új uralom alatt hozott ítéleteket egyszerűen gyilkosságnak minősítik, a hivatalosan kibocsájtott pénzjegyeket hamis bankóknak, mintha csak Nádosy főkapitány és Windischgrätz herceg készítették volna és nem hivatalos parancsra, hivatalos nyomda, amelyet a törvényes Jegybank hozott forgalomba az állami adminisztráció rendes útjain. Akár halál vár Rákosi Mátyásra, akár felmentés, akár újabb évtizedek raboskodása, egy kétségtelen: az igazságügyi palotában megtartott törvényszéki tárgyalás még akkor is magára vonta volna a világ figyelmét, ha nem lenne jelen azon a párisi, meg a londoni szovjetkövet, a legnagyobb nevű londoni és párisi ügyvédek, mert ez a processzus, amelyik most ott folyik nem egy ember pöre, hanem a magyar dolgozó osztályoknak a pöre azzal a vékony reakciós réteggel, amely tizenöt évvel ezelőtt vissza telepedett a magyar tömegekre, másfél évlizede szivja vérélt és életerejét és a mai kilátástalanságot, gyöngeséget a magyar nép nagy, nagy árvaságát, újabb ezer évig ismét azzal a rövid hat hónappal akarja indokolni, amíg a kísérelti tanácsköztársaság elvégezte a Duna mellett történelmi feladatát: feltartóztatta és lehetetlenné tette nagy európai erők összefogását azonmelegében négy esztendő vérfürdője után egy intervenció háboru megindításához.

Ilja Ehrenburg:

A Saar a népszavazás után

Lassan és szüntelenül fekete eső hull az égből. Sötét, szénporral fedett házak, rémült hallgatag emberek. E szén, eső és emberek fölött mégis ragyogó villanylámpák fűrtjei világítanak. Nemesak Saarbrückenben, de mindenütt másutt ragyogó kivilágítás, választási jelszavak, horogkeresztek a házak felett: „Világíts Saar, örülj, a német újév ez, mely felé közeledünk”. Ez áll a házak fölött és a német hazafiak szívében.

„Népszavazás” ez volt annakidején a választási jelszó Versaillesben. A szövetségesek elhatározták, hogy a szent egyelőre Franciaországnak adják át. Tizenöt év múlva aztán népszavazásnak kellett jönnie.

Nehéz megmondani, hogy a Franciák tulajdonképpen mire számítottak akkor, amikor a népszavazást a szerződés paragrafusai közé beiktatták. Ők természetesen mind tudták, hogy a Saarvidéken közönséges németek élnek. De ki gondolt akkor még arra, hogy mi lesz tizenöt év múlva Európával.

Az évek eltelték. A Saar készült a népszavazásra. De a történelemnek is megvannak a maga utjai. Hogy a Saar Németországhoz csatlakozik, abban senki sem kételkedett. Közben azonban fontos dolgok történtek. Berlin felett a fasiszták zászlaja lóg. A koncentrációs táborokból kihallatszik a foglyok nyögése. „A Saar velünk van” ordították a német front vezetői. „Csak három percent van ellenünk. Ezek: zsidók, marxisták és árulók”. A fasiszták nem kimélték a pénzt, sem az agitáció másféle eszközeit. „Január tizennegyedikére a leszámolás napja lesz”, hirdették mindenfelé. Csalással és vesztegetéssel toboroztak híveket. Kiszárokban feketelistákat állítottak fel. Azokat a házakat, melyekben anti-hitleristák laktak, telekenték fenyegetésekkel. Saarbrückenben senki sem mert nevetni, senki sem mert lélegzeni.

A város harminckét könyvkereskedéséből huszonkilencben csak fasiszta könyveket árultak. Természetesen az összes mozik a fasiszták

tulajdonában voltak. Az „árulással” gyanúsítottak naponta kapták a fenyegető leveleket. Száz és száz ilyen levelet láttam. Ezek annyira hasonlítanak egymáshoz, hogy elég ha egyetlen-egyet leközlök itten. Megjegyzem, egy csomó kifejezést enyhítenem kellett. „Te piszkos orrodát olyan dologba dugtad bele, ami nem tartozik rád. A Saar hű marad Németországhoz, te pedig piszkos kutya vagy. Még huszonkilec napod van hátra. Ha azután meg akarod még menteni közönséges bőrdet, legokosabb amit teszel, hogy átmenekülsz a koszos franciákhoz. Különben fölvergjük a hasadat és marsot játszunk a beleiddel. Heil Hitler!” Az aláírás mint ilyen esetekben, mindég olvashatatlan.

De voltak még más utak is, amivel a népszavazás „szabadságát” megóvták.

Nő lépett be az üzletbe: „Árulóknak nem adunk el” mondták neki. Hazamegy, otthon könnyek között találja fiát. Éppen az iskolából jött haza. A tanító fölhívta. „Nevezd meg a Rajna mellekfolyóit”. A fiu megnevezte őket. A tanító mégis így szól. „Te fiatal számár vagy mért nem tanulod meg tulajdonképen a leckédet? Nem tudod, hogy január tizennegyediké után az apádat börtönbecsukják, téged pedig kiroptitene az iskolából? Ha én helyetted lennék, inkább sétálni mennék”. Így ment mindenütt; guny, sértések, „íronia”.

Német falvakban a bikatulajdonosoknak minden évben hatósági engedélyt kell szerezniök; a hivatal határozza meg a taxát s ez körülbelül ötven frank szokott lenni. Piccard faluban két bika volt, az egyik Kaasé, a másik Dinié. Kaas bikája volt a jobbik, úgyhogy Kaas főleg a bikából élt. Összel a német front egy helyi csoportja látogatta meg Kaast. „Itt van a jegyed” mondták neki „most már tudod hova kell szavaznod január tizenharmadikán”. Kaas megvakarta a fejét, kiverte a pipáját és így szól: Persze hogy tudom, kire szavazzak. Hitler tönkretette a szegény parasztokat.

Nemsokára rá Kaas bélyeges papírt kapott. Az írást megmutatta nekem is. Ebben egy szó sincs Németországról és a statusquóról. Az írásban az áll, hogy ezentul csak Dini bikájával lehet fedezni. Dini hazafi, az ő bikája tiszta árja származású. Így éltek az emberek a német „hazafiak” erőszak uralma alatt.

De a fasiszta propaganda mások számára is gyártott ígéreket: Te kommunista vagy, tehát Németország mellett szavazol. Akkor a K. P. D. is erősebb lesz. És szép dolog ez tölettek, az elvtársak börtönben vannak ti pedig a franciák mögé akartok bujni?

A munkanélkülieknek ezt mondták: „Németországban nincs többé munkanélküliség. Nem hiszitek? Itt a statisztika. Nem hisztek a számoknak? Na jó, akkor beveszünk benneteket a munkatáborba. Itt van ötven márka előleg”. A katolikusoknak ezt mondták: a trieri püspök a Németország melletti választásra hív föl benneteket. A protestánsoknak ezt mondták: „Mi a katolikusok ellenségei vagyunk. Ha Hitler katolikus, az csak véletlenség”. A lányokhoz így szóltak: „Nézzétek milyen szép ember Hitler. Nesztek egy levelezőlap sorozat. Hitler a kedvenc kutyájával. Hitler egy kislánnyal. Hitler a tó partján”. A kiskereskedőknek ezt mondták: „Bezárjuk az áruházakat”. A parasztoknak ezt mondták: „Bezárjuk a határt a lotaringiai disznók elől”.

A saarvidéki lakosságra nehezedő nyomás tehát oly óriási volt, hogy a lakosok nem hittek már a választás titkosságában sem. Így nézett ki a népakarat „szabad” megnyilvánulása a Saarvidéken!

(Fordította: Szilágyi András)

Horogkeresztes győzelem ? !

Ha nem Hitler jelenti a birodalmat: szavaztak volna 47 ezren Németország ellen ? !

7 bőrt nyuz le a munkásairól, abból készít cipőket, Somogyi Béla a Népszava mártir szerkesztőjének, a testvéröccse

Oradea második legnagyobb gyára a Carmen cipőgyár. A Carmenhez tartozik a Primus házcipőgyár is. Tekintve, hogy városunk Erdély egyik fontos ipartelepét képezi, helyénvalónak tartjuk a nagyközönséget némileg megismertetni a gyár belső életével, amit egy Carmen cipőgyári munkás mondott el nekünk.

— Jelenleg 450 munkás dolgozik a Carmenben, de százonban ez a szám felmege hatszázra is. A Primusban szintén 400—500 között mozog a munkás létszám. Bár ilyen sokan dolgozunk, még sincs fixálva a munkaidő. A gyárban hire-hamva sincs a nyolcórás munkaidőnek, pedig a vezérigazgató szocialistának valja magát. A fizetés viszont nem megy órabér szerint. És ennek dacára benne kell lenni a gyárban egész nap, ha van munka, ha nincs munka. A munkásokat berendelik reggel hat órára, sőt hajnali négy órára. Ha nem megy be, elbocsájtják. Ha nem hajlandó napi 14—16 órát benne dolgozni az üzemben, elbocsájtják. Ha hivatkozik a törvényes nyolcórás munkanapra, elbocsájtják. Ha a női munkások egyike nem hajlandó eleget tenni egyes vezető egyéniségek privát óhajának, elbocsájtják.

A Carmen-munkás átlagos heti bérére 350—400 leire rug fel. Ezért a maximum 400 leiért 60—70 órát kell dolgoznia. De a 350—400 lei csak a névleges bér, ami csak papíron van. A reálbér, az az összeg, amit a borítékban kézhez kap, már sokkal kevesebb. Mert a 350—400 leiekből még levonások is történnek. Levonják a betegsegélyzőt, a személyzeti adót, utadót, munkakamarai adót, büntetést, elrontott áruért a dupláját — közben s hibát a rossz gép okozta és a megfizetett hibás árut nem adják ki — és még ráadásul levonnak valami öt leit. Ez a heti öt lei levonás a legigazságtalanabb. Mert nincs rá semmi cím, a Carmen-munkások közül senki sem tudja, hogy milyen címen vesznek el tőlük ötleiként egy évben kétszázhatvan leit.

A munkahelyek egészségtelenek. A munkások szűk helyre összezsúfolva dolgoznak. Csak egyet említek meg, a „stancerét”. Ez a pincében van elhelyezve. Az apró pinceablakokon sem napfény, sem friss levegő nem jöhet be. A levegő benne dohos, sőt bűdös, mert az igazgatóság nem törődik a szellőztetésével. Egész nap ég a villany. Ilyen pincelyukban dolgozik a Carmen-munkás naponta 14—16 órát. A stancereiben dolgozók hetibére csak 250 lei. Névleg. Mert a borítékban mindig kevesebb van. Ugy a stancereiben, mint az egész gyárban benne kell lenni egész nap, ha nincs is munka és a titkzatos ötleiket akkor is levonják, ha a „Carmenes” egész héten csak tíz leit keresett.

A gyárban az igazgató jobbkeze, Erdődy munkavezető. Erdődy bennünket munkásokat még kutyába se vesz. De a kisebb tisztviselőkkel sem beszél különben. Erdődy urnak szintén vannak jobbkezai. Ezek a jobbkezek mindig a munkások nyakán ülnek. Ezeket jobban is fizetik, Ennek ellenében viszont a feladatuk, hogy folyton hajszolnak mindenkit, pedig akkordra dolgoznak. Kihallgatják egymásközi beszélgetésüket. Ezek az üzemi besugók.

Allítólag mindig szívükön viselik a munkások sorsát. Viszonzásul nekik a tavaszi szezonra hatszáz pár mintacipőt ingyen kellett elkészíteniök.

Hogy miért nem szervezkedünk? Ezirányban már számtalan kísérlet történt. 1934 elején például a szociáldemokrata szakszervezetben szervezkedtek. Befizettek egy csomó tagdíjat és már nagyban beszéltek egy kollektív szerződés megkötéséről, mikor hirtelen bezárták a szakszervezetet. Most tudták meg, hogy Feld István akkori szakszervezeti titkárnak 24 órával előtte tudomása volt a Munkás Otthon bezárásáról és még sem kért engedélyt a gyűlésre. És mivel egy fontos gyűlésről volt szó, fel kell tételni, hogy más kompetens egyének is tudomással bírtak a történendőről.

Azt is beszélük, hogy egy jólismert

EGY ÉV TÖRTÉNETE

(Folytatás)

Augusztus

2. Hindenburg meghal. Hitler eltörli az elnöki tisztséget, egyesíti a kancellársággal és felesketti a hadsereget saját magára.
4. Ausztria elfogadja német követnek Papent.
6. Legyilkolják az arabok az algiri Constantine város zsidóit.
9. Roosevelt elrendeli az ezüst beszolgáltatását.
13. Négy rendőr puccsista kivégzése Bécsben. Levegőbe röpült Marokkó legnagyobb lőszerraktára.
18. A Rawag puccs vezéreinek kivégzése.
22. Mussolini és Schuschingg firenzei tárgyalása.
23. Vérébefojtják a kubai tisztifelkelést. Szovjetdemars Tokióban. Letartóztatják az osztrák Landbund vezéreit.
27. Hitler békebeszéde a Saarvidéken.

Szeptember

2. Óriási textilsztrájk Amerikában. Véres harcok az amerikai sztrájkban.
9. A Morro Castley kiránduló luxushajót felgyújtják a saját matrózai és az utasokat veszni hagyják. Németország elutasítja a keleti paktumot.
13. Lengyelország a népszövetségi közgyűlésen bejelenti, hogy nem veti alá magát a kisebbségi szerződéseknak.
14. Végetért a kisantant genfi konferenciája.
17. Szovjetoroszországot felveszik a Népszövetségbe.
27. A jugoszláv királyi pár Szófiában. Lengyelország elutasítja a keleti paktumot.

hang a kollektív szerződés ügyében Steiner direktorral telefonon beszélt.

Jelenleg Steiner urnak az volna az óhaja, hogy a régi Munkás Otthonban működő Nemzeti Szocialista Szindikátusba szervezkedjünk. Mi azon a véleményen vagyunk, hogy se mások, se Feld Pistához hasonló urak ne babrálhasanak tetszésük szerint ki velünk.

*
Steiner Jenő vezérigazgató, Somogyi Bélának, a Népszava meggyilkolt szerkesztőjének a testvére.

Október

1. Újra alakul a Tatarescu kormány.
5. Szélsőbaloldali forradalom Spanyolországban, kikiáltják Catalonia függetlenségét. Aszturiában nyolc napra kommunista kormány alakul. Véres utcai harcok Madridban és Spanyolország összes városaiban.
9. Marseillében meggyilkolják Sándor jugoszláv királyt és Barthou francia külügyminisztert.
10. Elfogják Svájcban a gyilkos két cinkostársát. A skupstinában a régenstanács leteszi az esküt II. Péterre.
12. Hitler elmozdítja Meisert a bajor evangélikusok országos püspökét.
13. II. Péter Bejgrádba érkezik. Eltemetik Barthout. Az első támadás Magyarország ellen Perlinax tollából.
15. Poincaré meghalt.
17. Sándor király temetése.
19. Gömbös Varsóban és Krakkóban.
24. Elkészült az olasz-francia gyarmati szerződés.

November

1. Francia csapatösszevonások a Saarvidék határán.
4. Gömbös Bécsben és Rómában.
9. Flandin kormány Franciaországban.
22. Jęftics beadja Jugoszláviának a marseillei merénylet politikai kivizsgálását követelő levelét a Népszövetséghez.
26. Magyar beadvány Benes elnöksége ellen a Népszövetségnél. Olaszország nem adja ki Pavelicot. Nacionalista diáktüntetések Prágában és Bécsben. Bolívia elnökét Salamancat elfogják a katonái.
28. Jugoszlávia beadta Genfben részletes emlékiratát a marseillei merényletről.
29. György kenti herceg az angol király fiának esküvője Marina görög hercegnővel. Pál jugoszláv régensherceg tanácskozása Mac Donalddal. Laval éles revízióellenes nyilatkozata. Forradalom Uruguayban.

December

1. Kirov leningrádi főtitkár meggyilkolása.
3. Ribbentrop Párisba érkezik. Kun Béliát kitoloncolják Dániából.
5. A Népszövetség tárgyalja a jugoszláv emlékiratot.
6. Magyarok tömeges kiutasítása Jugoszláviából. Brüeckner, Hitler gazdasági diktátorjelöltjét letartóztatják.

A nő, a tánc és a divat

— Kis korszak —

Minden társadalom erkölcsi megnyilvánulása olyan, mint a gazdasági felépítése. Ennek bizonyítására szolgáljon példának a tánc és a női divat. A tánc olyan természetes emberi megnyilatkozás, amely minden emberben már gyermekkorban fejlődik. Ugy lelkileg — érzés ritmusokban — mint testileg — izom ritmusokban.

Látjuk azt a legprimitívebb fajknál, úgy, mint a legkulturáltabb egyénnél. A primitív fajok táncainak jellemzője, hogy benne egy egyhangú primitív ritmus van. Jellemzője még, hogy náluk ez olyan szórakozás, amely bár a nemiség külsőségeit mutatja, de nem fakad a nemi éhségből.

Az ösztönéletük gátlások nélkül zajlik le, így a táncban csak egy természetes szórakozást találnak. Háboru előtt a tánc a kultúrnépek-nél a nevelési rendszer szellemét mutatja — takarása mindenféle ösztön megnyilvánulásnak. A férfi és a nő illedelmesen távpartartják egymástól magukat. Akkor még egy relative érintetlen erkölcsvilág volt. A háboru után új táncok keletkeztek. A néger- és más primitív fajok táncolnak az európai frontokon. Rést kap az erkölcsvilág. Az európai ember azonban átveszi tőlük táncukat, amelyekben kifelé a nemiség nyilatkozik meg. Bekeni kulturmázzal és szalonképessé teszi. A párok már nem tartják távol magukat egymástól a táncokban. Rést kapott az erkölcsvilág és a nemiség kifelé való megnyilatkozása megengedett lett. Együttal az ösztönzavarokkal és nemiséggel küzdő ifjuság olyan lendülettel csinálja, hogy a tánc már nem szórakozás többé, hanem valósággal bódítószerré válik.

Ugyanezt a jelenséget tapasztalhatjuk a női divatnál. A háboru előtti női divatot elsősorban az jellemezte, hogy teljesen zárt volt, a női test nyakig fedve. Így a nemiség kifelé nem érvényesült. Csak estélyi ruháknál lehetett látni egy kis kivágást, rövid nyak stb. Jött a háboru, a nő egy látszólagos gazdasági emancipáción ment keresztül. A háboru alatti kényszergazdálkodás a nőnek fontos szerepet adott, a férfi munkacsoport hiánya miatt. Az öltözködése szintén változott. Az addigi zártruhák helyett, az u. n. szabad angol

ruhák jöttek divatba. A nő dolgozott, így a viselőruhái is ennek a ténynek megfelelően változtak. Az öltözéke egészen férfias lett. Sőt a hajviselet is ennek a szellemnek megfelelően változott.

A háboru után ez a divat még megmaradt néhány évig. Az általános munkanélküliség következtében a nőnek látszólagos előretörése a gazdasági életben elhomályosul. Egyformán mind a két nem csak a mindennapi kenyérért küzdve, megszűnik a nőnek a háboru előtti szerepe, a gazdasági életben tényezőnek lenni. Lassanként a közszellem is megváltozik. A politikai életben, az u. n. demokratikus szellem, lassan ellenvégletbe csap át. A háboru előtti női ruha divat szellem kezd újra utat törni, jelképezni akarva a vágyat, hogy a régi boldog korszak szelleme térjen vissza. Az angol ruhákat felváltják a hosszú, sleppes ruhák. De azzal a nagy különbséggel, hogy a ruhák zártsága elmaradt és a női bájak kidomborodása érvényesül. A divatnak ilyen megnyilvánulása abban az értelemben is utat tör magának, hogy ugyszólván élettartalma lett a nőnek. Ezekben a külsőségekben éli ki magát, ez lett minden vágya, hogy a hiúsági törekvéseken keresztül érvényesüljön. A nő ebben az erkölcsi összevisszasságban elvesztette a talajt a lába alól. Az anyaság számára kényeztetés lett, a termékeny munka — ismeretlen fogalom. És súlyos lelki válságon megy keresztül, mert éreznie kell, hogy ez az élet számára csak egy menekülés önmaga elől. Öszintén kívánna, hogy eljusson egy szabadabb légkörbe, ahol a divat számára egyet fog jelenteni, az egészséges öltözködés megnyilvánulásával.

(Szigeti László)

Vajon Szemák elnök, Töreky és a többiek nem fogadták el fizetesként 6 hónapig azokat a bankókat, amiket Rákosi „hamisított?”

Illyés Gyula:

Beszédes bácsi hallgat

Röstelkedve lépek a hintó lépcsőjére és már röstelkedésem miatt is röstelkedve intek a kocsisnak, aki ott a bakon ülve is, öreg arcát hátrafordítva is valami kinos vigyázz-ba feszülve mered reám s úgy viselkedik, mintha világeletében sohasem látott volna s fogalma sem lenne: nem holmi nagybirtokost, vagy pusztára igyekvő „állami embert“ rettegjen-e bennem.

A kocsis az öreg Beszédes bácsi, aki régebről ismer, mint én saját magamat, mert már keresztelésemnél segédkezett s akitől egynéhány nyaklevest is kaptam a későbbi évek folyamán. A feszélyezett, zavarodott pillanatokban kísérteties elevenséggel tolnak az emlékek.

A kocsi elindul az állomás elől. Udvarias szívéllyel emelgetik süvegjüket a kerítés mentén ácsorgók, akik közül egyetlenegy sem ismer, tehát ők sem ismerhetnek engem, mert nem igen szoktam elfeledni annak az arcát, akinek egyszer bemutatkoztam.

Zavartan viszonzom a kocsiból ezt az üdvözlést, mely nem személyemnek szól. Pontosan az a feszélyezettség uralkodik el rajtam, mint mikor a pesti uccán valaki összetéveszt valakivel, mosolyogva kalapjához nyúl, de feleuton visszaszívja azt a mozdulatot. „Egyik jele, hogy elszakadtál a vidéktől“ — állapítom meg magamban. „Ha itt, az ő s talajon alakultál volna nadrágossá, mindezt meleg patriarchalizmusnak vennéd.“ Nem veszem annak.

Nézem a kocsis hátát, ezt a szóval embert itt fölöttem, aki a valóságban oly mérhetetlenül messze van, alattam van, hogy hiábavalónak tartja szót küldeni felém, ugysem érne el hozzám. Mi sodort ily örületes távolságra bennünket egymástól, akik valaha valóban patriarchális viszonyban éltünk? Emlékszem arra az időre, mikor még tegezett és én magázva Ignác bácsinak szólítottam. Az emlékezés következő villanásánál ráriadok, hogy szegről, végről rokonok is vagyunk Beszédes bácsival, hallom a hangját, mikor nagyanyámat még Annusnak és ányomnak nevezte. Letolom lábamról a pokrócot és a sárhányóra lépve fölkapaszodom melléje a bakra. Felém fordul. „Hajtani tetszik akarni?“ kérdi szenvtelen arccal és felém kínálja a gyepőt.

Nem tetszem hajtani akarni, beszélgetni szeretnék vele. Lopva arcába kémlelek. Öreg, borotvátlan cselédarc, vonásain az évszázados bizalmatlanság és elzárkózás kemény kérével. Ami melegség bujkál rajta, az a szolgál mindíg kész mosolya. Egy jobbágy-arc, mit kerüljünk a szót. Értelmes, határozottan okos és csökönyös.

Ez hát a nép, gondolom fürkészés közben: a tiszta, gerinces magyar nép, a tősgyöker és nótafa, akinek bajait és nagyraihivatottságát barátaimmal Pesten hirdetjük, akit telepíteni és felszabadítani szeretnénk. A nép, a zsellérség, a nagybirtokok népe, amelyből származom, amelyben specializálni szeretném magam. Ime itt van mellettem, félkarral átölelhetném, „keblemre vonhatnám“ csak ép szólni nem szólhatok hozzá, oly ilyesztő köztünk a távolság. Én a tisztülakba készülök az ünnepekre, ő pedig a munkáját végzi.

Ha zavarban vagyok, azzal szoktam kilábalni, hogy annak, akinek ezt a lélekállapotot köszönhetem, keresetlenül elmondom zavarom okát. Majdnem minden alkalommal segítő kéz nyulik felém. Beszédes bácsi nem nyújt segítő kezét. Bólogat, jól érti, amit mondok, de nincs hozzátenni valójára. Már nem bizalmatlan, azt látom rajta, csak nem érdekli, amit fejtegetek. Nem érdekli a ketőnk viszonyába esett furcsa változás, nem érdekli a népből kikerült entellektuelek visszas helyzete, nem érdekli a földkérdés. A telepítés, amely pedig a hozzá hasonlók számára készülődnek, ha készülődnek, éppenséggel nem érdekli.

— Nem is hallott róla?

Hallani hallott róla eleget. Hallott már a háboru alatt, kint a fronton, amikor minden hadviseltnek tiz holdat ígértek. Hallott róla az első forradalom alatt, mikor a cselédek a maguk szakállára tán szét is osztották volna a pusztát, ahová készülünk, ha idejében meg nem érkezik a forradalmi népművészet, amely aztán bölcsen meg is őrizte a népet. Hallott az ellenforradalom alatt is róla, hallott végül valamit róla a földosztás idején is. Szóval ép eleget hallott, hogy meg legyen a pontos véleménye róla. Véleménye nem kedvező. Anyira nem hisz benne, hogy már hallani sem akar róla.

11. Titulescu, Benes és Eckhardt beszédjei után végetért a Népszövetség legizgalmasabb ülészaka.
15. Abesszinia panasza Genfben az olaszok bevonulása miatt.
17. Amerika bejelenti, hogy szakít a tengerek szabadságának elvével.
19. A Citroen autógyár összeomlik Franciaországban.
21. Megalakul a Jestic kormány. Zinovjev és Kemenev letartóztatják.
25. A nemzetközi csapatok bevonulnak a Saarvidékre.

Szóval nem csillan fel a szeme, arcán nem gyullad ki a sóvárgásnak az a lángja, amit a magyar paraszt hagyományos földéhségének neveznek. Igaz, arca akkor sem borul lángba, mikor a magyar nép haldoklásáról beszélek, egész vármegyék magyarságának kipusztulásáról.

Beszédes bácsit a magyarság sorsa nem érdekli, kénytelen vagyk denunciózni őt. A választójog sem érdekli és, bocsánat érte, az egész kormányzat sem. Tudja a miniszterelnök ur nevét, egy-két miniszter nevét is tudja, de nem vár tőlük semmit, semmit sem kér tőlük számon. Tévedés ne essék, az ellenzékétől sem vár semmit, abból is ismer néhány nevet. Beszédes bácsi úgy éli a maga életét, mintha valami óceáni szigeten élné.

Havi jövedelme oly kevés, hogy le sem írom, mert ugysem tudnák elképzelni. Ugy két-háromszáz pengő körül forog évente. Mellesleg, erről is vállvonogatva beszél, tehát ez sem érdekli különösen. Az égvilágon semmi sem érdekli, semmit sem remél. Vissza is merül rövidesen a némaságba. Halálos hidegség száll a szívemre, ez a közöny, ez a hallgatás nagyobb rémülettel és részvétellel tölt el, mintha egész uton kétségbeesett jajongást hallgattam volna.

Igy érünk a pusztára. Lekászolódom a bakról, Beszédes bácsi illedelmesen leemeli a kalapját, arca megint olyan, mintha vigyázz-ban állna. Ujra elfog az a kinos zavar, mely a felszálláskor lett urrá rajtam s amely, most jövök rá, olyasféle, mint a lelkiismeretfurdalás. Feszélyeztetten, tanácstalanul, testben és lélekben kifáradva nézek vissza Beszédes bácsira: mintha egy örülttel utaztam volna.

Rövid interjú egy napszámossal

A Nagypiac tér egyik sarkán, ott ahol a napszámosságok serege áll és vár télen-nyáron, esőben, fagyban, kánikulai napsütésben egyformán, megszólítottam az egyiket közülük. Megbillentette mutatójával a csurgóra álló kalap karimáját: Napszám tetszik? Megnyugtatom, hogy erre nálam nincs kilátás, csupán egy kis beszélgetést akarok folytatni veled. — Kérem szépen, tessék kérdezni. Hol született? Itt helyben. Akkor földik vagyunk. De hogy van az, hogy egy ilyen nagy városban élt, nőtt fel és nincs szakmája? Külömb szakmám van, mint az urnak. Első osztályú vasuti fűtő voltam a Mávnál. Még frontra sem vittek ki. Itthon dolgoztam a világháború egész ideje alatt. 1922-ben kitétek a vasuttól. Próbáltam elhelyezkedni, de nem kaptam sehol mint fűtő munkát. Élnei csak kellett, elmentem egy terménykereskedőhöz zsákolónak. Kerestem szépen annak idején, de meg is kellett érte dolgozni. A hét bő esztendő után jöttek a szűk esztendők. A terményeknek nem kellett zsákoló és én bizony egy pár éve itt állok a piacon sokadmagammal, várjuk a napszámhívást. A héten kérem szépen, ebben a kutyahideg időben, megkerestem 85 leit. Otthon vár az asszony meg egy gyerek. Kétszáz leit fizetek egy hónapra házbért. A konyha közös a szomszédokkal. Közösen főzi az asszony a nyomorúságot. Mit szeretne elérni? Hogy állandóan legyen munka és százalékos napszámot. Szokott újságot olvasni? Itt a piacon ráérünk az időtől és egyikünk felolvassa ezeket az egyleies újságokat, de tessék elhinni, nem írják meg azok sem az igazságot, mert nem tudunk belőle kiokosodni. Szeretne háborúba menni? — Minek, hogy egy gránát kiszakítsa a hasamat, vagy hogy a gáztól felpuffadjak. Meg oszt mi lesz a családommal? Ki fogja őket eltartani? Nem uram. Dolgozni akarunk mi, nem báborut, mert abból bizony semmi javuk sem lesz a népeknek. Nézzen rám, én nem voltam a fronton, nem pusztultam oda, mégis földhözragadt szegényember maradtam. Elköszöntem. Ez is egy váradi karrier. Egy a sok hasonló közül.

Rácz István

A tábornoknok elkártyázta Montecarloban az Üdvhadsereg pénzét

Budapestről jelentik: Unger Richárdné, budapesti társaságbeli urias asszony rágalmazási pert indított Vukov Lukács hírlapíró ellen, aki „Az Új Magyar Világ” című lapban a következőket írta:

Ungerné annakidején vállalkozott arra, hogy az Üdvhadsereg nyolcezer pengőjét ékszerre váltva kiviszi Angliába és ott az Üdvhadsereg központjának szolgáltatata be. A cikk szerint Ungerné fel is vette a 8 ezer pengőt, átváltotta ékszerre, de nem vitte Angliába, hanem a francia Rivierára utazott és ott addig költekezett, amíg a 8000 pengőből tartott. Emiatt — állítja a cikk — az Üdvhadsereg feljelentést is tett Ungerné ellen.

Ez a tény arra késztet bennünket, hogy röviden tájékoztassuk az olvasót az Üdvhadseregről — mint nemzetközileg megszervezett jótékonyági intézményről. Az Üdvhadsereg célja, a szegényeken segíteni. Erre a célra egy hadsereget szervez, tagjait tényleg egyenruhába öltözteti.

Az Üdvhadseregben és más hadseregnél szokásos rangfokozatok vannak. A tagok Krisztus katonái. Az Üdvhadsereg vallásos intézmény. Egy szekta — amint vallásos tartalma különböző keresztény vallások vegyüléke.

A jótékonyág hatása — a szegénység — nyomorúság megoldá-

sára — alig észrevehető. Ellenben a külsőségek egyenruhás Üdvhadseregbeli katonák — nők és férfiak egyaránt — vallásos énekek kíséretében naponta körüljárják a főváros uccáit és nagy feltűnést, de egyuttal általános mosolyt keltve — alalmazsnát kéregetnek a szegényeknek. Ugyanakkor az összegyűjtött pénz eljut — a Rivierára, hogy Ungerné — mint Üdvhadseregbeli tábornoknok földi élvezetekhez jusson. E szélhámosással kapcsolatban teleplezzük a szekta mozgalmak eredetét. A háború alatt és után mindenütt keletkeztek hasonló szekták, amelyek mind arra vállalkoztak, hogy megváltást hoznak az emberiségnek.

Kétségtelen, hogy ezek a szekták sok hívót szereztek. Ennek a magyarázata, hogy a háború alatt és a háború után sok emberben megingott az eredeti vallásában való hit. A sok szenvedés, a bizonytalan lét — főleg szegénysorsu és tanulatlan emberekben könnyen kap befolyást egy új ígért — az életsors megkönnyítése.

A szektavezetők abnormális egyének, akiknek ugyan van elég logikájuk ahhoz, hogy gyenge szellemű embereket befolyásoljanak. A szekták egyuttal jellemzői a mai erkölcsvilág ingatagságára, amely egyenes következménye annak, hogy a gazdasági rendszer súlyos réseket kapott.

Ruzicskay György rajza:

A gép

ADOLF BÁCSI MESÉL...

Két kis mese gyermekeknek

1 A *Times* berlini levelezője beszámol a németországi karácsonyi és újévi könyvpiac egyik szenzációjáról, arról a könyvről, amelyet a gyermekek számára adtak ki „*Gyermekek, mit tudtok a Führerről?*“ címen. A könyvkereskedők hihetetlen reklámmal harangozták be a könyv megjelenését, hangsúlyozva, hogy ez a könyv könnyű formában győzi meg a gyermekeket arról, milyen helyzetet foglal el Németország a külföldi nemzetek között.

A *Times* kiemeli a könyveknek azokat a fejezeteit, amelyek a világháború keletkezésének kérdéseivel foglalkoznak és a háborus felelősség ügyét tárgyalja:

— „Abban az időben, amikor Németországban minden jól és rendben ment, a francia szomszédok félni és irigyelni kezdték a német tökéletességét.

Az angolok és az oroszok is irigyelték Németországot, mert az újságok azt írták hogy a német gépek tökéletesek, s hogy a német gyártmányok jók és alaposak, a német hajók gyorsabban usznak, mint a többiek. Ez különösen bosszantotta az angolokat, akik azt akarták, hogy nekik legyenek a legnagyobb hajóik. Franciaország és Anglia ezért elhatározták hogy Németországot megsemmisítik, mint ahogy a mesében a mostohaanya elemésztette a szép mostohafiút. Kérdezitek, hogyan lehetséges egy egész államot megsemmisíteni?—

Gyerekek, ez valami borzasztó ezzel a háboruval!

A többi államokat nyugtalanította, hogy Németországnak sikerei vannak, hogy híres emberekkel rendelkezik, akik csodálatos dolgokat alkotnak és sok mindent feltalálnak. Azt mondták a többi államok: *Nem engedjük meg, hogy Németország gazdagabb, nagyobb és szerencsésebb legyen, mint mi vagyunk. Megsemmisítjük! S így küldtek ők katonákat és ágyukat, s megkezdték a lövöldözést a németekre.*

A német hadsereg sok győzelmet aratott és nem engedte az ellenséget az országba. De akkor valami borzasztó dolog történt. Megjelent a gonosz szellem, azt suttozta az emberekre fülébe hogy, a további ellenállás celtalan, hogy oly sok ellenség ellen úgy sem védkezhettek s ha ők abba hagyják a lövöldözést,

akkor az ellenség is abba hagyja... És így történt... Mint a mesében a szelíd báránnyal, aki hitt a farkasnak, s akit felfalt a farkas... s akkor jött az ellenség és azt mondta: *Ti elvesztettétek háborút. Tudjátok, mit jelent ez. A legyőzöttnek mindent meg kell csinálni, amit a győztes parancsol neki. Gyermekek, most azt várom, hogy felugráltok s kijelentitek: Az ellenség ezt nem teheti, ez szegény. Sok német mondta ezt és tombolt a haragtól. A franciák azonban vállukat vonogatták és nyugodtan mondták:*

Ha nem hagyátok volna abba a háborút, nem vesztettétek volna. Most mindent ide kell adnotok, amit követelünk.

Hitlerrel többek között ezt írja a könyv: „Németjei szeretik, ellenségei félnék tőle. Az egész világ tudja, hogy *Isten keze van felette.* Amikor Németország megkötötte a fegyverszüneti szerződést, s megcsinált mindent, amit az ellenség parancsolt, Hitler Adolf beteg volt. A háború vége felé az angolok veszélyes bombákat dobáltak le, a bombák mérges gázokkal voltak töltve. Egy ilyen bomba robbant fel Hitler előtt és hetekre megvakította őt. Amikor a kórházba került, elhatározta, hogy a német népet a nyomorból és a szenvedésből megszabadítja s újabb büszke dicsőségig vezeti. Emberek, asszonyok és gyermekek összekulcsolták kezeiket és megköszönték az égi Atyának, hogy ő Adolf Hitlerrel küldte nekünk, aki bennünket nehéz óráinkban megmentett“.

2

Az A. B. C. január 12. számában közöl egy cikket az oroszországi nevelésügyi kérdésekről.

A cikket az A. B. C. Les Nouvelles Di Merarres-ből vett át. A cikk érdekes adatokat tartalmaz arról, hogy az orosz kormány milyen nagy súlyt fektet a gyermekek nevelésére. Évente több mint egy millió könyv jelenik meg — melyet a gyermekek számára írnak. Működik egy nevelésügyi bizottság, E Marsal és Korraei Ciukovskij vezetésével. A könyvek szelleméről idéz példát az A. B. C. az alábbi kis meserészlettel:

Egy amerikai gazdag ember Moszkvába érkezik és olyan szállodát keres, amelyben színes emberek

nem laknak. De nagy bajban van, mert Moszkvában másképp, van mint Amerikában. Itt minden színű és faju ember lakhat a legjobb szállodában is.

Az amerikai megkísérli a szálloda portást megvesztegetni. Erre a következő választ kapja:

Van két szobám fürdőszobával
Egy szalon — kert és szökőkúttal
Kövess, ha akarsz,
De értesítlek polgártárs
Jobb oldalt lakik egy kínai
Baloldalt egy irokai
Fent egy hindu
Lent egy zulu.

Az amerikai, aki négerrel nem utazik egy villamoson, nem étkezik színessel egy étteremben, nem ül be együtt a színház nézőterére — mert beleoltották a fehér ember felsőbbségét. S miért? Mert a színesek adták s adják sok farmon, gyarmaton ma is a rabszolgákat és a kitűnő egyetemi végzettségű feketék legfeljebb ha portások, liftesfiúk lehetnek a fehérék vállalatánál.

A fajkülömbőség mire való tehát? A gyengébbet kiszorítani politikai eszközökkel, mint kellemetlen konkurenseket.

Katonatisztekől katolikus főpapok

Az indiai Krischnagarba nemrégiben vonult be Fernando József, a missziós terület most kinevezett püspöke. Fernando püspök olasz származású. Katonatiszt volt az olasz hadseregben és a világháborút, mint százados harcolta végig. Leszerelése után a szaléziénusok szerzetébe lépett és egy ideig a rend római intézetének volt a prefektusa, azután pedig misszionáriusnak ment Indiába. Gyorsan megtanulta a papi nyelvet és nagy tekintélyre tett szert, amiért a pápa püspökké nevezte ki.

A lisszaboni székesegyházban a portugál biboros-pátrárka legutóbb lelkipásztorrá szentelt egy volt orvost és egy másik idősebb végzett teológust, aki aki a portugál közoktatásügyi minisztérium egyik osztályfőnöke volt, mielőtt pappá lett. — Eduard Rollin montaubani kanonok 73 éves korában elhunyt. A főpap a világháború befejezéséig tényleges tisztként szolgált a francia hadseregben és mint ezredes mondott búcsút katonai pályájának.

Kulturpark Moszkvában

Ezt a levelet, a Pesti Napló munkatársa írta, Miklós Andor lapjának a karácsonyi számában jelent meg:

Már a neve is mutatja, hogy nem olyan park, nem olyan szórakozóhely, mint a Tiergarten, vagy a Prater, vagy a pesti Angolpark. Kulturpark. A Moszkva folyó balpartján, közel a Kremlhez terül el. Négy meglehetősen szűk kapun tódul be a tömeg. Szabadban van. (A szovjetunióban nincs vasárnap és hétfő csak munkanap és szabadnap. Általános szabadnapok minden hónap 6, 12, 18, 24 és 30 napja). A főállás katonás rendben kis csapat vonul. Fiúk, lányok énekelnek. Munkásbrigád, melynek tagjai e héten a kiszabott tervet százszázalékos végrehajtották s most szabadnapjukon itt pihennek, szórakoznak, a kulturpark egyik üdülőházában. Ezek a házak vikendvendégeknek vannak berendezve. De nem a vendég fizet, hanem a munkaadó, azaz az állam. Nem csak ellátást ad erre a napra, hanem mindenféle szórakozást. Télen (mert 30 fokos hidegben is nyitva a park) korcsolyát, ródlit, sítálpakat tartogatnak a vendégek számára. Nyáron görkorcsolyát, teniszfelszerelést. Mindenki kénye- kedvére sportolhat és szórakozhat. Könyvtár, rádió, sakkozók nem hiányzik egy üdülőházból sem. De most ragyogóan süt a nap, a ház üres, a vendégek a parkban és csak lunchre gyűlnek össze a terrasszon.

Virágágyakkal körülszegett téren nagy kör. Férfiak, nők, fiatalok és kevésbé fiatalok táncolnak. Kollektív tánc. Középen jókedélyű orosz tül, harmonikával, ez a zenekar. 16-17 éves lány tanít. Néptáncokat: kaukázusit és jablocskát (orosz néptánc). Könnyű dolga van, mindenki nagyon tanulékony. Sipjelzésre bependertül a körbe néhány asszony, férfi és 3-4 percig párosan vagy külön-külön produkálja magát. Már megy a harmonikás és a lány tovább és a park másik részén kezdenek muzsikálni. Pár perc alatt itt is nagy kör áll és a „tanárnő” ugyanazzal a hangsúllyal, ugyanazzal a kézmozdulattal indítja el körben a táncot: raz, dva (egy-kettő). És újra vonul a harmonikás tovább. Most közel

terraszon dzsesz hangzik. Felállnak a párok. Nagy tábla hirdeti: európai táncok, belépődíj egy rubel. Itt nem időzünk sokáig. Elsietünk a szabad- téri koncert- és műkedvelőszínpad mellett, mert messziről remek kórust hallunk. A kórusvezető szintén fiatal lány, egy kórakáson áll és pár perc alatt a közönség köréből összeszedett műkedvelő-énekesekkel olyan összhangot és stílust produkál, hogy azt hisszük, összetanult énekkart hallunk. „Ej uhnyem, Dubinuszka, Dunja, Dunjasa” hangzik és pár perc múlva a park másik oldalán új tagokból új kórus alakul. Az egész park muzsikál, énekel. Keleti és nyugati dallamok keverednek, zsonganak és hangzanak el a levegőben. Mindezt hirtelen motorzugás nyomja el.

Méltósággteljesen uszlik el felettünk a világ legnagyobb repülőgépe: a „Maxim Gorkij”. Májusban született és azóta naponta eluszik Moszkva fölött. Propagandagép. Újságot, rádiót szállít az orosz falunak, kolcho- coknak (kollektív gazdaságok.) A gyerekek hurrázva rohannak végig a parton, míg csak el nem tűnik a gép. Aztán mennek vissza az ő külön parkvárosukba. Kiskapun lépünk be. A gyerekek kalauzolnak. Büszkén mutogatják a kisvasutat, mozit, játékkeret, ebédlőtermüket. Itt is kollektív tánc van és énekkórus, épügy, mint odaát a nagyoknál. Hosszu folyosón vezetnek végig. Innen nyílnak a kis műhelyek. Apró repülőgépeket, motorokat, rádiót készítenek. Van villanyszereid- és asztalosműhely. 14-15 éves „mester” oktatja a kisebbeket. A gyerekek maguk építet- ték az összes műhelyeket, berende- zéssel együtt és boldogan dolgoznak birodalmukban. A legtöbb 8-9 esz- tendős fiú már határozottan tudja, hogy asztalos, pilóta vagy mérnök lesz. Legtöbb természetesen a mér- nökjelölt.

Léghajó emelkedik föl közelünk- ben. Egyszerre két személyt vesz fel a kosarába, de olyan sok a je- lentkező, hogy már két-három nap- pal előbb fel kell iratkozni. Főhelyen háromemelet magasságu torony, in- nen ugrál le ejtőernyővel Moszkva vállalkozószellemű ifjusága. Ennek mindig nagy publikuma van. (A

szovjetunióban az utóbbi két évben nagy sport lett az ejtőernyőugrás. A női pilóták merészségben igyekez- nek túlszárnyalni férfikollégáikat. Legutóbb ejtőernyővel engedtek le egy autót és közvetlen utána ugrott le a soffőr). A park belsejében sport- helyek, tenispályák, görkorcsolyatér, kollektív játszószerkek. Látunk box- meccset és vívóversenyt. Messziről egy szökőkút mellől idevilágít a Diszkoszvető szobra és még távolabb égővörös szelviák között Venus, Apolló és a görög és római művé- szet minden remekének mása. Ez az allé vezet a harmincezer ember be- fogadóképességű szabadterei színház- hoz. Szabadnap estéjén mindig telt ház van. Ezenkívül négy nyári pró- zai színház, rádiószínház, két mozi és cirkusz működik a parkban. Ne- hezen sötétedik. Tíz órákor gyulnak föl a villanyok, fényrekámok, utmu- tatótáblák. A tavon fátylós csóna- kok usznak, elröppennek az első ra- kéták és bengálifényben uszó kis szigeten széles tölgyek között táncol egy balettcsoport. Az újabb tánc kezdetét rakéta jelzi.

És mialatt a közönség bámulja a rakétákat vagy Csajkovszky-zenét hallgat, vagy jablocskát jár harmo- nikaszóra, vagy éppen ejtőernyővel ugrik, azalatt a park csöndesebb zu- gaiban kis emelvényen szemüveges tovarisok, tisztán, értelmesen, de halk hangon előadást tartanak egy- egy kis csoportnak és még mielőtt megértenénk, hogy miről van szó, már tudjuk is, mert a dobogó fölötti táblán kivilágított betűk hirdetik: „beszélék Németországról, beszélék Ausztriáról, beszélék a Saar-vidékről, beszélék Japánról”.

Ez a moszkvai kulturpark.

Ruzicskay György 3 arca

Ruzicskay György egyike volt azoknak a magyar képzőművészek- nek, akik szociális világlátást vittek művészetükbe.

Ruzicskay György, aki néhány hónapja nálunk lakik, itt fejezte be és adta ki nagy albumát, amely ese- ménynek fog számítani és most meg- nyílt kiállítása is jelentős dokumen- tuma egy igazi tehetség egyre felfel- ívelő utjának.

Különös érdeklődésre tarthat azon- ban számot a Ruzicskay művész est, amely a napokban lesz megtartva. A vetített Ruzicskay rajzokat zene kíséri, amely részben szerzett, rész- ben összeállított Krammer Ödön.

Lopnak és tolvajt kiáltanak

Szabó bácsi és Boldizsár ur, a kontárüldözők

Régebben kontárjelzővel illették azt a munkást, aki nem rendelkezett kellő szaktudással és mégis belekontárkodott olyan munkák elvégzésébe, amelyhez legalább is szakkönyvvel igazolható képesítés lett volna szükséges. Kontárnak rendszerint az ezermesterféle embereket értették, főképpen a világháború előtt.

Amikor még minden jóra való rendez iparosmesterek a műhelye mellett volt egy piaci bódéja, meg volt a maga kis lakóháza, sőt nem tartozott a ritkaságok közé a szőlőtulajdon sem. A nagy szélvész elsodorta mindazokat az ismerveket, amelyek a jó rendez adófizető kisiparos polgár gazdasági körülményeit megalapozták.

A háború már alaposan megdézsmálta a legtöbbször frontot járt kisiparos vagyonszáját. De főképpen ami a háború után jött, ez az új és hosszú háború, a gazdasági dulás, a szakadatlan és az 1929 óta egyre mélyülő krízis.

A kisiparosok is kezdték megismerni azt a kellemetlen vendéget, amely a bérmunkásnál mindig jobban és inkább érezte otthon magát: a nyomort. Elmaradtak a kisműhely megrendelői, a piaci bódé jólismert vásárlói. A hetivásárokon legfeljebb ha a helypénz inkasszálódott be és az a pár garas, amit a költségek felemésztettek. Pedig jobban kellett a pénz, mint valaha. A jövedelem csökkent, az adó nőtt. Az adók, a taxák nem váltak hűtlenné a kisiparoshoz, jobban ragaszkodtak hozzá, mint valaha. És szaporodtak, mint ahogy az uristen azt valaha ott fent a fenséges mennyek országában Ádámnak és Évának elrendelte.

Még lett volna egy orvosság, de hát ki gondolt volna rögtön ilyen szegényre:

— Hogy én beadjam az ipart, amif olyan nehezen szereztem meg, azt már nem!...

Aztán mégis az lett a vége, hogy be kellett adni az ipart, mert a végrehajtó jelentkezett, magával vitte a származékot és egyre nehezebben lehetett visszaváltani. Már pedig ha nem volt ipar az adótól is megszabadultak.

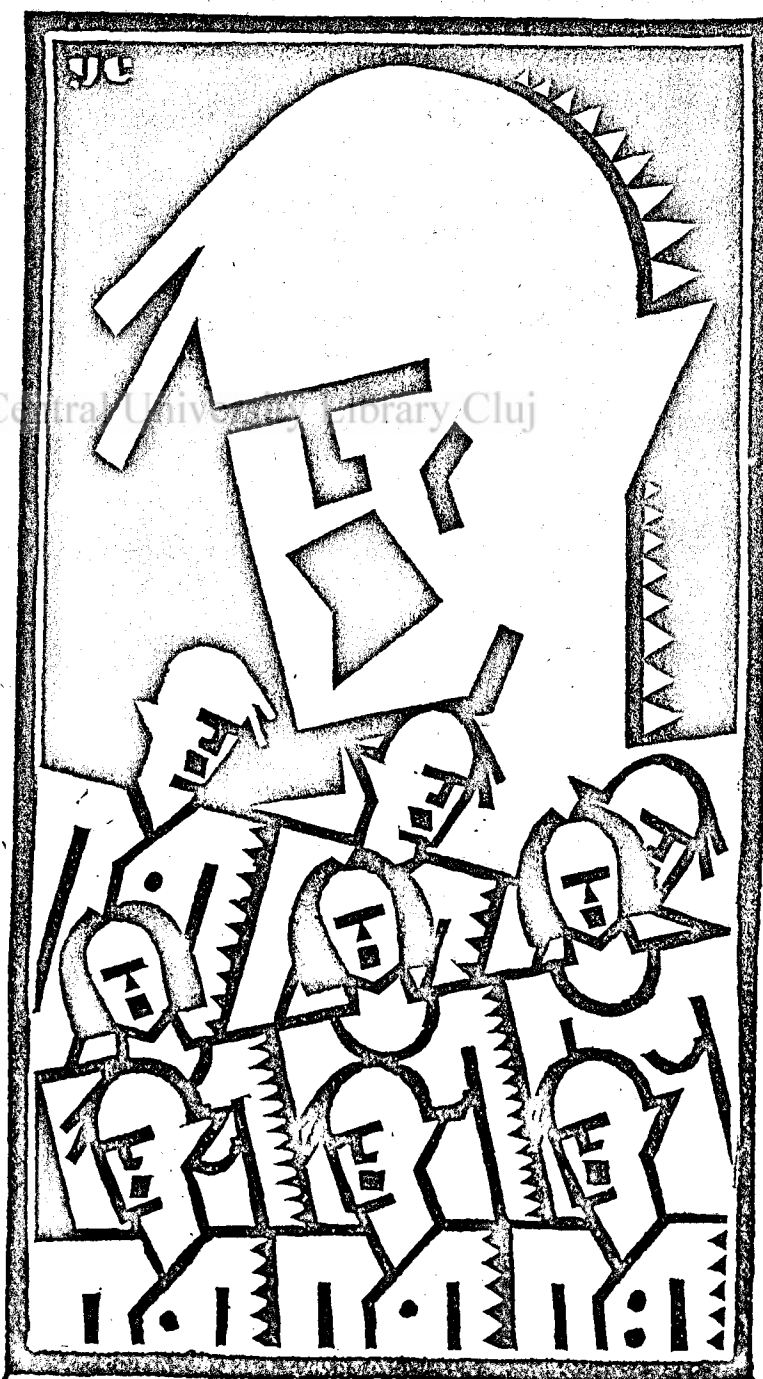
Élni azonban ha nem is kell, de amíg le nem teszik az embert három lábnyira, addig muszáj. Meg aztán életben kell tartani az asszonyt, a gyereket és az iparendelőnélküli iparosok suttymban kezdtek újra

kézbefogni a gyalut, a kalapácsot a díkcset.

Igy változott át a szaktudással rendelkező iparosmester kontárrá.

Ez az egyik fajta kontár, van egy másik fajta is. Ez a szakbér-

Grünbaum Ernő linója

munkás, aki el tölt a gazda műhelyében tizenkétórás munkaidőt, hazavisz hetenként két—három száz lejt és nem elég a mindennapra. Kicsi az órabér. Kicsi az akkordbér, bárhogy hajszolja magát, elsején nincs együtt a bázbér, nem futja szombatoként a pékre, aztán kell egy féltalpalás, egy szakmunkás műhelyidőn túl megint csak be áll kontárnak. Felvállal egy kis munkát itt is, ott is ismerősöknél, az ismerősök ajánlják másfele. Így dolgozik napi 16—18 órát is, hogy előteremtse a legszükségesebbeket. S a neve: kontár.

Mindig akadnak emberak, akik a más kárán akarnak hizni. Az Ipartestületben néhány még-még jól kereső kisiparos vetette fel a kontárok kifüstölésének az eszméjét:

— Tisztelt tagtárs urak!

Van még munka! De ezt elviszik a kontárok! Meg kell akadályozni, hogy dolgozzanak!

Indítványoztak a bölcs hangok és kiment a felülvizsgáló bizottság, két szempontot tartva maga előtt:

1. Elvenni a kontárok munkáját.
2. Megbirságotolni őket.

Csakhogy a gyakorlatban nem vált be a dolog. A tettenért kontár, amint a bizottság kitette a lábát, újra elővette a munkát. A birságot pedig nem könnyű behajtani, sokáig lehet hallogatni is. Az iparosok nem, de a bizottsági tag urak elérték a céljukat azzal, hogy a végzett fáradságért napidíjakat kaptak. A napi díjak viszont a fizető tagok pénzéből kerültek elő, így tehát maga az az iparos tömeg járt rosszul, amelyik így akart segíteni magán a kontárok üldözésével.

Ebben az üldözésben két ismertebb nevű iparos járt elől: Szabó bácsi, a Magyar Párt többszörös tanácsosa, aki

maga sem bir iparengedéllyel, hanem egy nála dolgozó szegényember iparával tartja nyitva műhelyét.

Igy, hogy nem az ő nevén megy, nem a gazdag Szabó bácsit adóztatják meg, hanem az ismeretlen nevű kis szegény asztalost. A másik kontárüldözőről, Boldizsár Imréről a napilapok is megírták, hogy olyan munkásokkal dolgoztat, akiknek nincs képesítésük.

Ilyen cifra dolgok kerültek ki abból, hogy azok kiáltottak tolvajt, „azok ordították” hogy ég a ház, akiknél maguknál is bűdösödik.

Constantinescu Jasi professzor

külföldi szerepéről nyilatkozik titkára: Alexandru Mihăileanu

Hetekig tartó hírlapi polémia foglalkozott Constantinescu—Jasi egyetemi tanár személyével és letartóztatásának körülményeivel.

A professzor nyíltan baloldali állásfoglalást vállalt és vezetője volt azoknak az antifascista jellegű egyesületeknek és megmozdulásoknak, amelyeket később a kormány feloszlattott és betiltott.

Constantinescu Jasi azon a címen, hogy külföldi tartózkodása alkalmával nemzetárulást követett el, börtönbe került. A professzor tiltakozott a neki imputált vádak ellen és tiltakozásának a hangsúlyozására éhség, szomjúság sztrájkot kezdett cellájában, nem engedett fűteni sem.

Egy francia intellektualekből álló bizottság érkezett röviddel ezelőtt Romániába, amely engedélyt kapott Tatarescu miniszterelnöktől, hogy Constantinescu Jasi esetét bevizsgálja. Párhuzamosan lefolyt a vizsgálat az egyetemi tanár ügyében, amely után Constantinescu—Jasit szabadlábrahelyezték.

A szabadlábrahelyezés már megtörtént és az odiosus ügy egyik legutolsó fázisként jelent meg Alexandru Mihăileanu alább közölt nyilatkozata az ABC című nagy bucu-restii lapban. Ebben a nyilatkozatban Mihăileanu ismételtén leszögezi, hogy tulajdonképpen milyen szerepet vállalt a progresszív szellemű egyetemi professzor.

Az ABC című bucu-restii újságban, e hó 12 én a következő cikk jelent meg:

Igazgató Ur!

A közvélemény felvilágosítása céljából, valamint az „Universul”-ban több ízben megjelent valótlanosságok leleplezésére a Constantinescu Jasi egyetemi professzor esetével kapcsolatban, kérem sziveskedjék b. lapjában a következőket közétetni:

Részvettem titkári minőségben barátom Constantinescu Jasi mellett a Háboruellenes liga központi bizottságában, valamint az Antifascista és a Szovjet Unió barátai egyesületekben. Ismerem mindenkori működését, amelyet a sajtón keresztül, szervezetekben, bel- és külföldi kon-

gresszusokon kifejtett. Felvilágosítást adhatok tehát és egyszersmind meg-hazudtolhatom pontos adatokkal mindazokat a tulzásokat és valótlanosságokat, melyekkel a fasiszta és hitlerista körök illeték Constantinescu Jasi professzort.

1. P. Constantinescu—Jasi professzor minden működése teljesen a legalitás határai között mozgott, míg ideologiai, taktikai és szervezeti álláspontja visszatükröződik az „Ecoul” „Clopotul” és „Cuvânt Nou” stb. című újságokból, melyek viszont a cenzura és más közegek alapos felügyelete alatt állottak.

2. Ellentétben az Universul többszöri állításaival nem tett soha olyan kijelentést, nem irt alá olyan nyilatkozatot, se nem tartott olyan be-

Salamon Ernő

Huszévesek

Huszéves testünk olyan fáradt a rossz ágytól s a rossz kenyértől

olyan messze estünk a fénytől

Az anyáinknak melle nincsen se hugainknak tisztessége

a tisztesség kellett kenyérre

Se bal, se jobb, se Marx, se isten itt bőrlőn, ott holtat kell siratni

bután középen kell maradni

Térdünk fagyottan citerázik beleg testünk jeges szél fujja

ősz is és tél is csak szapulja

Nincs erőnk barrikádra állni nincs erőnk ígéket dörögni

ma állásért kell könyörögni

A jövőt ellopták előlünk s a küszöbön állnak és várnak

nagyszállítói a halálnak

szédet, amelyben kérte volna Beszarabiának a Szovjet Unióhoz való csatlóását. Még tavaly történt, amikor ezek az akciók kezdődtek P. Constantinescu-Jasi barátom ellen, hogy levelet intézett hozzám külföldről, melyben tiltakozott ezen kitalálások ellen és arra kért, hogy az újságokban a következő tényeket téssem közzé:

„Párisban kifejtett mindennemű működésem a háború és fasizmus elleni harc törvényes keretei között mozogtak.”

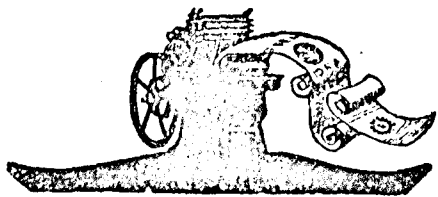
„Egyes lapok állításai teljesen légbőlkapottak. Még a mai nap folyamán Wallon Premaut és Laugoin a Sorbonne tanárai megjelentek az itteni román követségnél és meghazudtolták ezeket az állításokat. Fenti három egyetemi tanár különben a közoktatásügyi miniszteriumhoz is nyilatkozatot küldtek be a fenti értelemben.”

Ezen nyilatkozatot C. Chirijascu tanügyi vezérigazgató kapta kézhez és úgy gondolom, hogy az ma is a miniszterium irattárában található. Ezen nyilatkozat megjelent még egy néhány párisi újságban és folyóiratban is.

Ekkor kísérelték meg Constantinescu-Jasi barátom felfüggesztését és letartóztatását. Azonban ezen határozott és jogos akció folytán erről a kormány lemondott, előkészítvén azonban ugyanilyen gyanúsításokkal a jelenlegi helyzetet.

Remélem, hogy a fentiekkel teljesen tisztáztam egy öntudatos intellektuel esetét, aki már majd két hónapja élet és halál — áldozat és igazságtalanság — között lebeg, azon egyszerű oknál fogva, mert rendíthetetlenül az élére állt a háború és fasizmus ellenes harcnak, sakra szállt a Szovjet-Unió népeivel való barátság érdekében, mely mozgalmak milliós tömegeket mozgattak meg, még pedig a legfelvilágosodottabb agyakat, tudósokat és a kor nagy íróit.

Alexandru Mihăileanu.

Spanyol börtönök

Irta: **Hans Theodor Joél,**
a Berliner Tageblattnak gleichschaltolás előtt madridi tudósítója.

Az utolsó három hónapban tizenegy külföldi újságíró tartóztatott le Spanyolországban. E letartóztatások által nagy, világhírű lapok is érintve voltak. Az első köztársasági kormány reformjait egycsapásra eltörölték. Az országra a rendőralom csizmái nehezedtek, mely Spanyolország tekintélyét tönkretette a külföld előtt. Senkisémet utazik szívesen olyan országban, ahol mindenki úgy járhat, mint az a három amerikai, akiket az októberi felkelés idején tartóztatott le azért, mert társaságukban olyan újságíró volt, aki a minisztereken kívül még egy pár spanyol földműves is megkérdezett az ország gazdasági helyzetéről. Nekik az volt a szerencsésük, hogy amerikaiak voltak s a követség intervenciójára két heti fogság után kiszuppolták őket a francia határra. El szeretném mesélni azt is, hogy mi történt velük.

Október hetedikén engem és Rivera asszonyt, szocialista lapok madridi tudósítóját éppen akkor tartóztatott le, mikor beléptünk a nyilvános biztonság vezérigazgatójához. Mint később ők maguk is közölték, a letartóztatás a német konzulátus intervenciójára történt. A letartóztatás okáról nem nyilatkoztak. Kihallgatás egyszersem történt.

A rendőrség pincéibe dobtak minket. Barbár ember és piszokszag büzlött. A négy embernek való cellába harmincöt foglyot préseltek be. Egy faasztalon és fa kiemelkedésén összesen tizenegy ember fért el. A többieknek állni kellett, vagy a kőpadlón guggoltak. Amíg ott voltunk, a tiz nap alatt körülbelül 400 foglyot zsúfoltak össze a 40 fogolynak való cellákban, köztük sok asszonyt is s az egyik éjjel öt anyát is hoztak, mindegyik a csecsemőjével jött.

Sokan megkérdezték tőlem, hogy a spanyol börtönökben vernek-e úgy, mint Németországban. Ezt a műveletet nagyjából még a rendőrszobákban végzik el. Sok férfit, sok nőt csunyán összeverve hoztak be hozzánk. Ott nálunk már sokkal kevesebb volt az ütés.

Tiz nap múlva végre kikertültünk a pincéből: fogházba vittek minket. Egy cellában négy ember; két-két embernek jutott egy szalmazsák. Az étel rossz volt, csak a kenyeret lehetett megenni. Bár ez a közönséges bűnösök osztálya volt, egy pár kitűnő munkással ismerkedtem meg.

Hat hétig tartott a fogság. Azután az állig felfegyverzett Guardis civil áttett bennünket a francia határra. Hálátlan lennék, ha csak a fogság kellemetlen oldalait, a súlyos hivatásbeli és egészségi károkat említeném meg. Sokat tapasztaltam, sokat láttam, belenéztem mélyen a rendőrségi gépezetbe, s fogházi üzembe és ezt mind a spanyol hatóságok vendégszeretetének köszönhetem. És mindennekfölött örülök annak a sok baráti viszonynak, amit mind olyan férfakkal kötöttem, akikkel a fogház falain kívül aligha találkozhattam volna.

Össze-vissza gondolatok

Mit törődöm én a muzeumok szép madonnáival,

Ha az életben semmi sem történik a természet akarata szerint.

De üdvözlöm a hegyi pásztorokat, akik furulyáikkal a tiszta emberi érzéseket adják.

Üdvözetlet küldenek a husvéti tiszta ruháknak, a szép tavaszi természet kivirágzásának, ha a beteg emberek nem köhögnének tovább a gyárak füstjéért.

Kinevetem a prostituáltakról szóló újságcikkeket, mert az ő sorsuk továbbra is a legsomorubb sors, az élettől megfertőzött dudák ők.

Végül üdvözlöm azt az embert, aki naponta tanul, előretör, tisztán lát és benne él a történelmi események világában.

(—)

Felelős szerkesztő: BARDOS LÁSZLÓ
Laptulajdonos: „EGY HÉT” Lapkiadóvállalat
A lapfej RUZICKAY GYÖRGY rajza.
Tipografia „MERCUR” S. A. Oradea